

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפרחים והנדסת הצומח
תחום הנדסת הצומח

יולי 2019

מיזם היער העירוני 2019/20

מידע כללי ומשימות

צוות ועדת ההיגוי:

משרד החקלאות ופיתוח הכפר, משרד השיכון, פורום ה-15,
איגוד אדריכלי הנוף בישראל, הארגון לגננות ולנוף בישראל ומרכז דע גן,
קק"ל, רט"ג

מידע כללי

העצים הינם הגורם החי המשמעותי ביותר בהשפעתו על הסביבה העירונית. מעל 92% מהאוכלוסייה במדינת ישראל מתגוררים בסביבה עירונית, המאופיינת בבנייה צפופה, בזיהום סביבתי ובתופעת "אי החום" העירוני. העצים בעיר נותנים מענה לקשיים אלו ותורמים לסביבה מהיבטים רבים, כמו נוף, אסתטיקה, אקלים, אקולוגיה וחברה.

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפרחים והנדסת הצומח
תחום הנדסת הצומח**

העץ יוצר בסביבתו מיקרו-אקלים, המתבטא בכמה רבדים, כלהלן:

- מקטין השפעת רוחות טורדניות
- מפחית את הטמפרטורה בכ-5 מעלות ואת עומס החום בכ-30% בממוצע
- סופג אבק ותרחיפים ומסייע לצמצום זיהום האוויר
- קולט ומקבע פחמן דו-חמצני ומשחרר חמצן
- מושך בעלי חיים וחרקים ומשפר את המגוון הביולוגי בעיר
- מסייע בהפחתת רעש

פרט לאלה, לעץ השפעה מרגיעה על בני האדם; הוא מייפה את הסביבה במופעיו הנאים; תורם להעלאת איכות החיים; ומעלה את הערך הכלכלי של הנכסים שבקרבתו. תרומתו הכלכלית של העץ לסביבה העירונית מוערכת בכ-200-400 ש"ח בשנה, וערכו החליפי של עץ שנכרת או נפגע מוערך ב-20,000 ש"ח לפחות.

במהלך השנים ניכר אמנם שיפור ביחס לעצים במרחב העירוני, אך הם עדיין אינם נמצאים על סדר היום של נבחרי הציבור ומובילי המדיניות בערים בישראל. **את גישתן של הרשויות בישראל לנושא ניתן לבחון על פי המדדים הללו:**

- מה היחס לעצים בתהליכי תכנון ופיתוח?
- מהו היקף התקציב השנתי המושקע לצורך תחזוקה שוטפת ושיקום העצים?
- מהו בית הגידול הניתן לעצים במדרכה?
- כיצד מטפלים בעצים באופן שוטף?

התשובות לשאלות הללו מובילות למסקנה חד-משמעית, שעדיין על מדינת ישראל לעבור כברת דרך כדי להגיע לרמת החשיבות שניתנת לעץ במדינות מתקדמות.

השימוש במושגים: **הנוף הגבוה, יער עירוני, משאב העצים בעיר**, החל לפני יותר מעשור במדינות מתקדמות, והוא נועד לבטא את היחס שיש לתת לעצים בעיר: ההתייחסות אליהם תהיה כאל מכלול, בדומה ליער, ולא כאל מוקדים שונים ונפרדים (רחובות, גנים, חורשות), וניהולם ייעשה כגוף אחד המחייב טיפול מקצועי כולל.

יער עירוני - יעדים ומשימות

במסגרת השנה השניה של מיזם "יער עירוני", על הרשות (עירייה, מועצה אזורית, מועצה מקומית) לעמוד ברשימת משימות ותנאים, כמצורף להלן. ראשית, ניתן לבחור באחד משני המסלולים:

1. **מסלול מלא:** הרשות תכריז על כל העצים בעיר כיער עירוני ותבצע את כל המשימות שלהלן.
2. **מסלול חלקי:** הרשות תבחר שכונה או פארק (לפחות כ-10 דונם) שבהם תטפח את היער העירוני שלה. יער זה יהווה דוגמה ליער עירוני קטן שאפשר להקים כמותו בעתיד בשכונות ובפארקים נוספים. אפשרות זו יכולה לסייע לרשויות שעדיין חסרות תכנית "יער העירוני", להתחיל בתהליך בחלק קטן מהשטחים, מתוך תקווה שהיער זה יגדל בעתיד. במסלול זה ימולאו המשימות שלהלן לגבי השכונה או הפארק הנבחר.

את הדוחות, המסמכים הדרושים ותמונות ניתן לשלוח לכתובת הדוא"ל:

רונזה אמארה: Ronza.amara@gmail.com; או יוסי בן שחר: yosyb@shaham.moag.gov.il

ועדת השיפוט תבחן את החומר ותבצע לפי הצורך בדיקה מדגמית של הנתונים שיוגשו.

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפרחים והנדסת הצומח
תחום הנדסת הצומח**

לוח הזמנים:

הגשת חומרים - עד סוף מאי 2020

הכרזה על רשויות העומדות בסטנדרט יער עירוני - יום עיון בדצמבר 2020

ינואר 2021 ואילך - המשך מיזם 'יער עירוני' לשנים 2021-2022

סולם הערכת איכות המשימות

במסלול המלא:

להלן רשימת המשימות והערכתן בנקודות. כל רשות שתצבור יותר מ-60 נקודות, תוכרז כ"רשות הפועלת על פי עקרונות יער עירוני":

רשות שקיבלה 60-69 נקודות - זוכה בכוכב יער עירוני אחד.

רשות שקיבלה 70-79 נקודות - זוכה בשני כוכבי יער עירוני.

רשות שקיבלה 80-89 נקודות - זוכה בשלושה כוכבי יער עירוני.

רשות שתקבל מעל 90 נקודות – תזכה בארבעה כוכבי יער עירוני.

במסלול החלקי:

להלן רשימת המשימות והערכתן בנקודות. כל שכונה או פארק שיצברו יותר מ-60 נקודות, יוכרזו כ"שכונה הפועלת על פי עקרונות יער" או "פארק הפועל על פי עקרונות יער":

שכונה או פארק שקיבלו 60-69 נקודות - זוכים בכוכב יער עירוני אחד.

שכונה או פארק שקיבלו 70-79 נקודות - זוכים בשני כוכבי יער עירוני.

שכונה או פארק שקיבלו 80-89 נקודות - זוכים בשלושה כוכבי יער עירוני.

שכונה או פארק שיקבלו מעל 90 נקודות - יזכו בארבעה כוכבי יער עירוני.

רשימת המשימות והתנאים

משימות ויעדים לשנים 2019-2020		ניקוד	הנושא הנבדק
מסלול חלקי	מסלול מלא		
סקר בסיסי של עצי הפארק או השכונה, הכולל נתונים על מין העץ ומיקומו (בקובץ אקסל, אך רצוי כשכבת GIS) (עד 10 נקודות)	סקר בסיסי של עצי הרשות, הכולל נתונים על מין העץ ומיקומו (בקובץ אקסל, אך רצוי כשכבת GIS) (עד 10 נקודות)	15	סקר עצים עירוני
סקר מורחב של עצי הפארק או השכונה, הכולל נתונים על מין העץ, מיקומו, גילו, הערכת מצבו, טיפול נדרש ועוד (רצוי כשכבת GIS) (עד 15 נקודות)	סקר מורחב של עצי הרשות, הכולל נתונים על מין העץ, מיקומו, גילו, הערכת מצבו, טיפול שבוצע ונדרש ועוד (רצוי כשכבת GIS) (עד 15 נקודות)		
הסקר בשכונה יכיל גם עצים בשטח פרטי	הסקר יתייחס לעצים שבמרחב הציבורי בלבד		
חזון העצים של השכונה או הפארק, כפי שמפורסם לתושבים, המעיד על מדיניות נטיעות ותחזוקה של העצים	חזון העצים של הרשות, כפי שמפורסם לתושבים, המעיד על מדיניות נטיעות ותחזוקה של העצים	5	חזון היער העירוני

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפרחים והנדסת הצומח
תחום הנדסת הצומח

משימות ויעדים לשנים 2019-2020		ניקוד	הנושא הנבדק
מסלול מלא	מסלול חלקי		
כמות העצים שניטעו בנפח אדמה מינימלי של 4 מ"ק; טכניקת הביצוע, אחוז עצים אלו מכלל העצים שנטעו בשכונה או בפארק	כמות העצים שניטעו בנפח אדמה מינימלי של 4 מ"ק; טכניקת הביצוע, אחוז עצים אלו מכלל העצים שנטעו בנפח אדמה מינימלי של 4 מ"ק; טכניקת הביצוע, אחוז עצים אלו מכלל העצים שנטעו בשכונה או בפארק	10	בית הגידול לנטיעות חדשות
הקפדת הרשות על נטיעת עצים חדשים לפי סטנדרט העצים (למידע נוסף)	הקפדת הרשות על נטיעת עצים חדשים לפי סטנדרט העצים (למידע נוסף)	10	נטיעת עצים בסטנדרט העצים
אחוז העצים שנשתלו לפי הסטנדרט מתוך סך העצים שנשתלו בעיר החל ממאי 2019 ועד מאי 2020	אחוז העצים שנשתלו לפי הסטנדרט מתוך סך העצים שנשתלו בעיר החל ממאי 2019 ועד מאי 2020	10	נטיעת עצים בסטנדרט העצים
טיפול הרשות בעצים על פי המפרט בפרק 41.5 (לקבלת המפרט); הצגת מפרט מקצועי לתחזוקת העצים	טיפול הרשות בעצים על פי המפרט בפרק 41.5 (לקבלת המפרט); הצגת מפרט מקצועי לתחזוקת העצים	15	תכנית תחזוקת העצים ורמת תחזוקה
ייבדק בבדיקה מדגמית של משרד החקלאות	ייבדק בבדיקה מדגמית של משרד החקלאות	15	תכנית תחזוקת העצים ורמת תחזוקה
הצגת עץ או קבוצת עצים שעברו תהליך של שימור או שיקום בתוך הפארק או השכונה	הצגת עץ או קבוצת עצים שעברו תהליך של שימור או שיקום בתוך הפארק או השכונה	10	שיקום ושימור עצים בעיר
תיעוד כמות העצים, לרבות הגשת מפרטים ותמונות*	תיעוד כמות העצים, לרבות הגשת מפרטים ותמונות*	10	שיקום ושימור עצים בעיר
פעילות פקיד היערות העירוני או האזורי, או אגף/מחלקת הגינון, תושבים או נאמני אילנות לשמירה ולהגנה על עצים בשכונה או בפארק	פעילות פקיד היערות העירוני או האזורי, או אגף/מחלקת הגינון, או תושבים או נאמני אילנות לשמירה ולהגנה על עצים בעיר	5	פעילות לשמירה והגנה על עצים
לרשות תכנית חינוכית לשמירה על עצים (בשכונה או בפארק) במערכת החינוך הפורמלית או הבלתי פורמלית: התכנים, היקף התכנית, כמות הפעילויות וכמות הנחשפים אליהן*	לרשות תכנית חינוכית לשמירה על עצים בעיר במערכת החינוך הפורמלית או הבלתי פורמלית: התכנים, היקף התכנית, כמות הפעילויות וכמות הנחשפים אליהן*	10	תכנית חינוכית להכרה ולשמירה על עצים והפעלת נאמני אילנות
פרויקט ייחודי יצירתי בתחום העצים בשכונה או בפארק	פרויקט ייחודי יצירתי בתחום העצים בעיר	5	פרויקט ייחודי בנושא עצים ברשות
רשות מקומית בעלת מדד חברתי-כלכלי (סוציאקונומי) 5 ומטה	רשות מקומית בעלת מדד חברתי-כלכלי (סוציאקונומי) 5 ומטה	10	מדד חברתי-כלכלי
מידע מדויק על אחוז צל העצים בשכונה או בפארק וקביעת יעדים לשיפור העניין	מידע מדויק על אחוז צל העצים בעיר הקיים והמתוכנן לחמש שנים, וקביעת יעדים לשיפור	10 (בונוס)	תכנית חומש להגדלת ההצלחה נטועה

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף הפרחים והנדסת הצומח
תחום הנדסת הצומח

משימות ויעדים לשנים 2019-2020		ניקוד	הנושא הנבדק
מסלול חלקי	מסלול מלא		
	הערכה והתרשמות הצוות מהחומרים שיוצגו בכתב, במפגש עם נציגי העירייה ולפי המתקיים בשטח	5	הערכה כללית של הצוות

*הנתונים יוכנסו לטבלת Excel המצורפת למייל זה.

לתשומת לבכם, בשנים האחרונות פורסמו שלוש חוברות ללימוד הנושא:

1. מדריך עצי הרחוב בישראל (2013), בהוצאת משרד החקלאות.
2. משאב העצים בעיר - מדריך למקבלי החלטות (2016), בהוצאת משרד החקלאות.
3. נטיעות והגנה על עצים במרחב העירוני, מסמך מדיניות מחוז תל-אביב (2015), בהוצאת מנהל התכנון ומשרד החקלאות.

הרשויות המשתתפות במיזם יזמנו למפגשים מקצועיים (התאריכים יפורסמו בהמשך) ואף יוכלו לקבל הדרכה בנושא מצוות התחום: רונזה אמארה: 050-6241102; יוסי בן-שחר: 050-6241607
רונזה אמארה [;Ronza.amara@gmail.com](mailto:Ronza.amara@gmail.com); יוסי בן שחר: yosyb@shaham.moag.gov.il
התאריכים של המפגשים יישלחו בהמשך לנרשמים למיזם.

בברכה,

צוות השיפוט

מיזם 'עיר עירוני' 2019-2020

